

Pledoaje za arhiv (29)

Ovde je izostavljen prvi dio naslova u *NOVOM GLASU* 2021/02, str. 20 od Lidije Novak: **KNJIŽEVNA UTOPIJA – stara je utopija iz davnih vrimen. Gledam za jako dobru, akoprem za jako utopičnu ideju, da se problematika ponovno stavi na tapet i temeljito rastrese i rasvitli do zadnjega šкурога kuta. To ali nije zadatak emocijov, samoskrojenoga mišljenja, samo starije generacije ili drugih kot je to Austrijski arhiv književnosti, ar za nje će to biti najmanja briga. Svaki od imenovanih arhivov (Felder, Brenner, Musil) more egzistirati i argumentirati pomoću i na osnovici nimškoga jezika, samo po njem dostanu subvencije ili stalno plaćene zaposlenike. A danas kada se minja i arhivska tehnologija, mladjoj i čisto mladjoj generaciji će na rješenju pripasti veći udio odgovornosti od starije, ka si je pomogla u istraživanju, čuvanju, sabiranju duhovnoga materijala s na papir napisanim tekstom u arhivi, knjižnica, farski i općinski pisarnica (ako se je nešto sačuvalo) i teškom mukom sakupljenim materijalom u privatni stani i sačuvani artefakti (dugovanja) i ne puti se jako dobro u novom digitalnom svitu. Novi svijet nas postavlja pred jako velike izazove i pitanja, na ka nima mo i ne vidimo odgovora, u nemoćnoj pat situaciji smo, iz ke ne vidimo van. Samo jedan grubo primjer kanim navesti: kada smo sastavili i drugi dio našega rječnika smo tribali i digitalnu verziju, ku nam je Zagreb stavio na raspolaganje ali tu u Austriji nisu već mogli otpriti, niti tehničko sveučilište u Beču ne. A kakovo poufanje moremo onda imati u različne tehničke sisteme, ki nisu kompatibilni jedan drugomu?**

Pitanje arhiva, ne samo književnoga nego općenitoga u kom bi se sakupljalo sve što se tiče gradišćanskih Hrvatov (*nadalje GH*) se je na veliko postavilo prilikom izložbe o GH u Zagrebu 1970. i Željeznu 1972. ljeta. Ondašnji vrlo zasluženi kustos izložbe Mirko Valentić je rotirao od Zagreba do Budimpešte, pak Požuna/Bratislave, Beča, Željezna i Graca, i po manji arhivi kot je to Jura, Sambotel, Šopron, pak po naši seli u ostatki farskih arhivov, dokle je došao do svojega materijala. On je spi-

sao i načinio „Pregled izvora za proučavanje povijesti Hrvata u Gradišću, Dolnjoj Austriji i Slovačkoj“ u kom ima bar tisuć podatkov o našoj prošlosti, a od onda je sigurno još jedan put toliko. I znamo vrlo dobro da u njem ima jako čuda netočnih podatkov (ke ali nigdor nije objelao). 1978. ljeta je prof. László Hadrovics počeo „Vorarbeiten zur Bibliographie der burgenländisch-kroatischen Literatur“ što je ostalo u rukopisu. Počelo se je i djelati na velikom popisu „Bibliografija Hrvata u Gradišću i susjednim krajevima“ pod peljanjem Mije

Lončarića 2002., ki zadržava siliju materijala ali je naglo zaspao i danas diboko hrnji zbog velikih formalnih i materijalnih poteškoć. Jako je vridna i putokazna bibliografija Ludwiga Kuzmića o naši izdanji do 1921. ljeta, ku je izdao gradišćanski Landesarhiv i za ku je bio jako zaslužan naš povjesničar Felix Tobler. Aladar Čenar je načinio popis (rukopis) iz naših kalendarov, na kom bi se moglo i moralo dalje graditi. I postoji puno puno rašicanoga materijala po diplomski djeli i disertacija, znanstvenih i popularnih izdanj, kalendari, ... za ki materijal se nigdor nije brigio. Sa-

1 GRADIŠĆE

ljet

piše
Nikola Benčić

tri nedovoljno postavljene institucije: ZIGH, HKDC i PAIN – i svaki verklja za sebe, bez koordinacije, vidljivoga težišća i smira za budućnost i hasnovitost narodnoga identiteta. I oni sakupljaju materijal i imaju jur puno svega nakupljeno, nakupljeno, velim na kupu bez detaljnijega objelivanja, po projekti na milost i nemilost državnoga dotiranja. Nije njim oduzeti zasluge ke imaju uz velike napore ali moralo bi se točnije ujednačiti, harmonizirati i postaviti težišća.

stavljanje takovih kartotekov i katalogov je jako mukotrpan posao, nezahvalan i potribuje čuda vrimena i ne more se obaviti privatno, samo hobijem. Zato je potribna dobro organizirana i dotirana institucija.

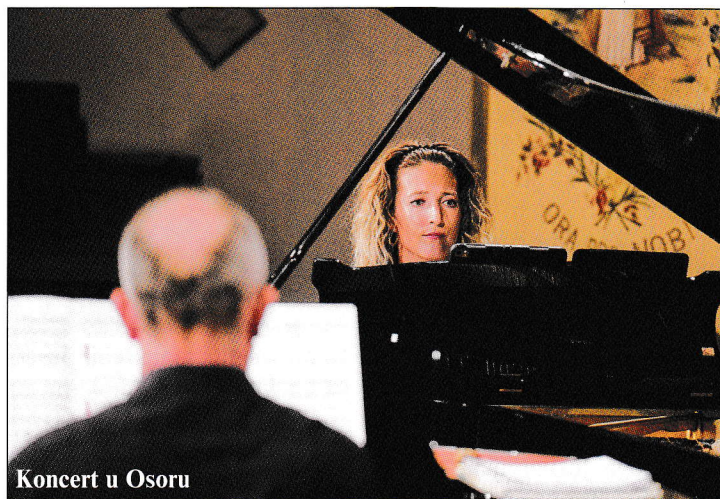
Bilo je vrime, kada se je pod pokroviteljstvom HAK-a i HGKD-a u Beču raspravljalo skupno, sve strane, stranke gradišćanskohrvatskoga kulturnoga zbivanja o skupnom arhivu ili stvaranju centralnoga mjesta za sakupljanje, katalogiziranje, publiciranje izvornikov. Što je od toga nastalo? Tipično austrijsko rješenje:

A kako se stoji s našimi arhivi? Istina je da Austrijska a i Madjarska nacionalna biblioteka ima čuda materijala do 1921. a od onda i Zemaļjski arhiv u Željeznu, čuda nepotpunoga. Zemaļjski arhiv redovito objeliva i objavljuje bibliografiju zemlje. Kot primjer bi spomenuo naše kalendare i naše novine, niti jedne nima mo potpunim brojem. HšTD i prethodne institucije (HND i HKD) u prošlosti nisu sakupljale svoj materijal. Ni naša društva u Gradišću, niti u Bečune moru poseći za neprekidnom dokumentacijom, a kako ➔

je u Madjarskoj i Slovačkoj o tom se ni ne siguramo nešto reći. Vrlo bogata je zbirka Biškupije u Željeznu zaslugom Martina Meršića ml., ki je naslijedio, pojerbao najprije Meršića st., u koj je bio veliki broj iz Miloradićeve ostavščine. (Znanstvena Miloradićeva ostavščina je kod benediktincev u Pannonhalmi). Jandriševićeva je prilikom useljenja biguncev iz juga prilikom „domovinskoga boja“ u Čembi uškodjena. Ostaju nam privatne zbirke, najbogatija Štefana Zvonarića u V. Borištofu i kod fanika Ivana Karalla, ki je sada doma u Rasporcu. Ali te su prikupljene privatnom inicijativom i ne moru biti toliko potpune kot bi to danas bilo potribno. I muzej u Požonu ima priličnu zbirku svojih Hrvatov. A ki je istražio franjevačke biblioteke (Željezno, Sambotel, Novi Grad, Požun..., konfisciranu servitsku iz Lovrete, itd.).

Jako mi je mila ideja od Lidije Novak „Arhiv panonske književnosti“, no na neprebrodive poteškoće i problematiku nas upozorava knjiga Helmuta Stefana Miletića, »Beiträge zu einer Literaturgeschichte des Burgenlandes«, 2009., ka se je isto kade-tade zadila. Nekamo si utvarati i buditi folišna očekivanja, za većinu nije zgubitak manjinske literature u Gradišću, za njih je dodatna briga i izdatak, koga bi nolens-volens morali obaviti. Kod objektivnoga obdjelivanja bi se moralo posegnuti za nečim što nije čisto u duhu austronimške kulture. Daleko smo još od toliko zvišavanoga europskoga duha. Po onomu što si Lidija N. predstavlja na primjeru Antona Leopolda nije samo tekst, knjige, rukopisi, nego sve što je vezano uz jednoga autora, događaj, ostavščina u potpunosti. To je spašavanje cjelokupnoga materijala narodne kulture narodne grupe u prvom redu za nje same ali istotako i za većinski narod. I postaviti će nam se svim pitanje: A kade ste bili kad je grmilo?! ◻

46. osorske glazbene večeri Osor – Hrvatska glazbe u središću pozornosti (1) piše dr. Zdenka Weber, Varaždin

Koncert u Osoru

Ljetni mjeseci, vrijeme godišnjih odmora i putovanja, pogodni su za održavanje glazbenih festivala koji duž hrvatske obale tradicionalno privlače brojne domaće i strane turiste. Kako je pak upravo Hrvatska ovoga ljeta bila jedna od najsigurnijih destinacija, budući da je priobalni pojas na svjetskoj epidemiološkoj karti bio označen narančastom bojom, dakle prikladan za dolaske i okupljanja, već međunarodno afirmirani ljetni festivali poput DUBROVAČKIH LJETNIH IGARA, SPLITSKOG LJETA ili pak zadarskih VEČERI U DONATU održani su bez otkazivanja.

OSOR – Među hrvatskim nacionalnim festivalima, što pretpostavlja financijsku podršku državnog Ministarstva kulture, najmlađe su OSORSKE GLAZBENE VEČERI (OGV). Od utemeljenja 1976. godine taj je glazbeni festival, koji se održava u slikovitom, drevnom gradiću Osoru koji spaja otoke Cres i Lošinj, prvenstveno poznat po davanju posebne važnosti hrvatskom glazbenom stvaralaštvu, bilo onom baštinenom, bilo suvremenom i najnovijem, budući da uključuje i prve izvedbe skladbi hrvatskih živućih autora naručenih od strane festivala i financijski osiguranih od Ministarstva kulture. Ovoljetne 46. OGV održane su od 20. srpnja

do 19. kolovoza s ukupno 14 koncerata, okupivši više od 130 izvođača koji su izveli 74 skladbe od kojih 20 djela modernih i suvremenih hrvatskih autora, a među njima su bile i 4 praiizvedbe.

Jedan od najuglednijih hrvatskih skladatelja nedvojbeno je Boris Papandopulo čiju se 115. obljetnicu rođenja i 30. obljetnicu smrti obilježava ove godine. Kako OGV, prema zamisli utemeljitelja Danijela Marušića (1931.-2009.), svako ljetno u središte pozornosti stavljaju ostvarenja pojedinog važnog hrvatskog skladatelja, ovogodišnji je festival bio posvećen Borisu Papandopulo i svečano otvoren izvedbom njegove „Hrvatske mise u d-molu, op. 86“ iz 1938. godine. Tu vebnu duhovnu skladbu u kojoj je misni ordinarij na hrvatskom jeziku glazbeno osmišljen za mješoviti zbor i soliste a cappella, dakle bez pratnje, izveo je Zbor Hrvatske radio-televizije sa solistima Darijom Auguštanjem, sopran, Martinom Gojčeta Silić, mezzosopran, Stjepanom Franetovićem, tenor i Robertom Kolarom, bariton, a pod ravnanjem dirigenta Tomislava Fačinija. Svečani prvi koncert, na kojemu je ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek otvorila ovoljetni festival, prenosio je Hrvatski radio i Hrvatska televizija pa je mnogo širi krug zainteresiranih od u osorskoj Crkvi

Uznesenja Blažene Djevice Marije nazočnih uzvanika i gostiju mogao pratiti odličnu izvedbu i visoko pjevačko umijeće jednako Zbora HRT-a kao i biranih solista.

Sljedeći koncert, nastup Ansambla LADO s programom „Sako leto ima nekaj novoga“ održan je na Osorskoj pjaci, na prostranom podiju postavljenom ispred crkve, što je omogućilo da više stotina slušatelja prati izvedbu. Vrhunski pjevači i svirači, prelijepi glasovi i narodne nošnje, bravurozno pjevanje kao i sviranje na tradicijskim glazbalima, te raznolik i duhovito s puno ljubavi odabrani program izazivali su gromoglasni pljesak.

Uopće, pljeska na 46. OGV nije niti na jednom koncertu manjkalo. Tako je uz Zagrebački kvartet oduševio oboist Ramón Ortega Quero, punim pravom najavljen kao jedan od najinspirativnijih glazbenika svoje generacije, te izvedbom Mozartova „Kvarteta za obou, violinu, violu i violončelo u F-duru KV 370/368b“ potvrdio težnju za najvišim umjetničkim standardom. A na koncertu Cantus Ansambla zablistao je pobjednik 3. međunarodnog natjecanja „Josip Nočta“ održanog u Zagrebu ove godine francuski alt-saksofonist Étienne Boussard, solist u Concertinu da camera Jacquesa Iberta.

Vrsni Zagrebački solisti preuzeli su kao solisticu pobjednicu 17. natjecanja „Ferdo Livadić“ (2020.) i 9. natjecanja „Papandopulo“ (2021.) flautisticu Luciju Stilinović i ona je u izvedbi „Koncerta u G-duru, Wq 169.H.445“ C. Ph. E. Bacha potvrdila znatne potencijale, a prava „parada“ odličnih iiskusnih glazbenika ostvarena je na koncertima 1. i 3. kolovoza u okviru programa Radovan Vlatković i prijatelji.

(nastavlja se u idućem broju HRVATSKIH NOVINA)